

Studenckie Koło Naukowe Teologów PWTW Collegium Bobolanum

Sekcja św. Andrzeja Boboli

Rok akademicki 2014/2015

s. Sylwia Bekus CR

Najważniejsze elementy współczesnego spojrzenia Kościoła na media.

Nie ma dziś takiego miejsca, w którym nie daje się odczuć wpływ środków przekazu na postawy religijne i moralne, na systemy polityczne i społeczne czy też na wychowanie¹. Już Ojcowie Soborowi widzieli miejsce Kościoła w samym sercu ludzkiego postępu, przede wszystkim jako uczestnika doświadczeń całej ludzkości, starającego się rozumieć je i interpretować w świetle wiary. Natomiast powinnością członków Ludu Bożego jest twórcze wykorzystywanie nowych odkryć i technologii dla dobra ludzkości i do realizacji Bożego planu wobec świata². Niewątpliwie, daje się zauważyć, że przewrót w sferze środków przekazu kształtuje także społeczny obraz Kościoła i ma bardzo istotny wpływ na struktury kościelne oraz sposoby ich funkcjonowania³.

Kościół zdaje sobie sprawę z tego, że środki społecznego przekazu właściwie użyte, oddają rodzajowi ludzkiemu wielką przysługę, gdyż przyczyniają się do ubogacenia ducha oraz szerzenia i umacniania Królestwa Bożego. Jednakże macierzyńskie serce Kościoła boleje również z powodu szkód, jakie zbiorowość ludzka ponosi zbyt często wskutek złego korzystania z tychże środków, jakimi są media⁴.

Kościół uważa za swój obowiązek głosić orędzie zbawienia również przy pomocy środków społecznego przekazu oraz uczyć ludzi właściwego z nich korzystania. Zatem

¹ Por. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Instrukcja duszpasterska „Aetatis novae” o przekazie społecznym w dwudziestą rocznicę ogłoszenia Instrukcji „Communio et progressio”*, (dalej cyt. *Aetatis novae*), Libreria Editrice Vaticana 1992, 1.

² Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, 5.

³ *Aetatis novae*, 4.

⁴ Por. Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica*, (cyt. dalej: *Inter mirifica*), 2; w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 1968.

Kościółowi również przysługuje naturalne prawo używania i posiadania wszelkiego rodzaju owych środków, o ile są one konieczne lub pomocne w chrześcijańskiej działalności wychowawczej i w każdej jego pracy podejmowanej dla zbawienia dusz⁵.

Kościół wzywa także, by wszyscy, którzy używają środków społecznego przekazu, znali zasady porządku moralnego i ściśle je w tej dziedzinie wcielali w życie⁶. Konieczną jest zatem rzeczą, by wszyscy zainteresowani urobili sobie prawe sumienie co do właściwego korzystania z mediów.

Dziś bowiem informacja stała się niezwykle użyteczna, dlatego też publiczne i szybkie przekazywanie informacji o wydarzeniach i o wszystkich sprawach, umożliwia ludziom pełniejszą i stałą ich znajomość, a dzięki czemu mogą oni skutecznie przyczynić się do ogólnego dobra. Zatem istnieje w społeczności ludzkiej prawo do informacji. Prawo to domaga się by, co do przedmiotu swego informacja była zawsze prawdziwa i pełna, przy jednoczesnym zachowaniu sprawiedliwości i miłości; co do sposobu była gorliwa i odpowiednia, tzn. przestrzegała święcie zasad moralnych oraz słuszných praw i godności człowieka⁷.

W myśl Ojców Soborowych podkreśla się prymat obiektywnego porządku moralnego, który bezwzględnie winien być uznany przez wszystkich, a który przewyższa wszystkie inne porządki spraw ludzkich. Jeśli ten porządek zostanie przez człowieka całkowicie i wiernie zachowany, doprowadzi go do osiągnięcia pełni doskonałości i szczęścia⁸.

Dziś, w dobie, gdzie opinia publiczna wywiera bardzo znaczny wpływ zarówno na prywatne, jak i na publiczne życie obywateli wszystkich warstw społecznych, Kościół uważa za konieczne, by wszyscy członkowie społeczeństwa wypełniali w tej dziedzinie swe obowiązki sprawiedliwości i miłości, dążąc do kształtowania i szerzenia słusznej opinii publicznej⁹.

Głośnym nawoływaniem we współczesnym świecie, winno być to, aby synowie Kościoła starali się jednomyślnie i jednogłośnie o to, by środki społecznego przekazu stosowane były skutecznie w rozlicznych pracach apostołskich, tak jak tego wymagają okoliczności spraw i czasu. Zachęca, by uprzedzali szkodliwe inicjatywy, szczególnie tam, gdzie postęp religijny i moralny wymaga pilniejszej aktywności¹⁰.

⁵ Por. tamże, 3.

⁶ Por. tamże, 4.

⁷ Por. tamże, 5.

⁸ Por. tamże, 6.

⁹ Por. tamże, 8.

¹⁰ Por. tamże, 13.

Ważnym elementem współczesnego spojrzenia Kościoła na media jest także popieranie dobrej, katolickiej prasy, po to głównie, by urabiać, umacniać i popierać opinię publiczną, zgodną z prawem naturalnym, nauką i nakazami katolickimi oraz by podawać do wiadomości i należycie wyjaśniać fakty, dotyczące życia Kościoła. Należy także popierać i otaczać opieką produkcję i rozpowszechnianie filmów, szczególnie o tematyce religijnej, pokazywać i popierać transmisje katolickie i religijne, które mają przede wszystkim prowadzić widzów do uczestnictwa w życiu Kościoła i karmić prawdami religijnymi¹¹.

Ważnym elementem staje się również bardzo dobre i solidne przygotowanie kapłanów, zakonników i ludzi świeckich, by odznaczali się odpowiednią wiedzą co do stosowania mediów dla celów apostołskich¹².

Kościół idąc w pełni za wskazaniem Soborowymi zachęca, by wspierać i utrzymywać katolicką prasę, czasopisma, przedsięwzięcia kinematograficzne, stacje nadawcze czy transmisji radiowych i telewizyjnych, dla których głównym celem ma być rozpowszechnianie i obrona prawdy oraz troska o chrześcijańskie wychowanie ludzkiej społeczności, szczególnie dzieci i młodzieży¹³.

Ważnym aspektem, jaki jawi się u podstaw Instrukcji *Communio et progressio* leży wizja społecznego przekazu jako drogi do wspólnoty. Zatem społeczny przekaz stanowi odzwierciedlenie kościelnej wspólnoty i może się przyczynić do jej kształtowania¹⁴. Ważną i konieczną rzeczą jest zatem to, aby środki przekazu uwzględniały całościowy rozwój osoby ludzkiej i przyczyniały się do jego kształtowania¹⁵.

Kościół powinien być obecny w świecie w sposób aktywny i uważny, tak, by budować wspólnotę i służyć pomocą tym, którzy poszukują możliwych do przyjęcia rozwiązań problemów osobistych i społecznych. Kościół ma zawsze głosić swoje orędzie w sposób dostosowany do danej epoki i do kultury poszczególnych narodów i ludów. Dziś, jeszcze bardziej i wyraźniej, musi to czynić w ramach tworzącej się kultury środków społecznego przekazu i do niej się zwracać¹⁶.

¹¹ Por. tamże, 14.

¹² Por. tamże, 15.

¹³ Por. tamże, 17.

¹⁴ Por. *Aetatis novae*, 6.

¹⁵ Por. tamże, 7.

¹⁶ Por. tamże, 8.

W dzisiejszej dobie mediów Kościół pragnie prowadzić szczerzy i nacechowany szacunkiem dialog z ludźmi odpowiedzialnymi za działalność środków społecznego przekazu. Dialog ten wymaga, aby Kościół starał się zrozumieć rzeczywistość środków przekazu i tym samym okazywać wsparcie i zachętę osobom pracującym w tej dziedzinie. Taka zaś postawa życzliwego zrozumienia i wsparcia jest dobrym punktem wyjścia dla prezentacji propozycji zmierzających do usunięcia przeszkód, jakie stają na drodze ludzkiego postępu i głoszenia Ewangelii.

Aktywne zainteresowanie Kościoła świeckimi środkami przekazu prowadzi także do opracowania własnej polityki w tym zakresie. A wypracowanie antropologii i teologii społecznego przekazu, po to, by sama teologia stała się bardziej komunikatywna i tym samym by skuteczniej ukazywać wartości ewangeliczne i odnosić je do współczesnej rzeczywistości życia ludzkiego, może być nieodzowną pomocą¹⁷.

Warty uświadomienia sobie jest fakt, że „cała koncepcja tego, czym jest w Kościele przekaz społeczny, opiera się głównie na świadomości, że Słowo Boże przekazuje samo siebie”¹⁸. Nade wszystko środki społecznego przekazu mogą i powinny być narzędziami w służbie prowadzonej przez Kościół reewangelizacji i nowej ewangelizacji współczesnego świata. Kształtując postawę Kościoła wobec środków przekazu i wobec kultury należy pamiętać, że „nie wystarcza (...) używać ich do szerzenia orędzia chrześcijańskiego i Magisterium Kościoła, ale trzeba włączyć samo orędzie w tę *nową kulturę*, stworzoną przez nowoczesne środki przekazu (...)”¹⁹. Niemniej, Ewangelizacja w dzisiejszych czasach powinna czerpać środki i możliwości z aktywnej i otwartej obecności Kościoła w świecie środków przekazu²⁰.

Pomimo, iż Kościół zajmuje wobec mediów postawę pozytywną i otwartą, musi także dokonywać krytycznej oceny ich działalności i wpływ na kulturę. Wskazuje właściwe kryteria etyczne i moralne, wpływające z wartości zarazem ludzkich i chrześcijańskich²¹.

Kościół i dziś stara się odpowiedzieć na znaki czasów i wypełniać swe prorockie zadania, wśród których jednym z najważniejszych staje się studium, ocena i właściwe wykorzystanie techniki i środki społecznego przekazu²².

¹⁷ Por. tamże.

¹⁸ Tamże, 10.

¹⁹ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio* (Rzym, 07. 12. 1990), 37.

²⁰ Por. *Aetatis novae*, 11.

²¹ Por. tamże, 12.

²² Por. tamże, 22.

Reasumując, trzeba powiedzieć, że nowoczesne środki społecznego komunikowania muszą być w zasięgu zainteresowań Kościoła. Należy jednakże wcześniej poznać ich naturę, by owocnie wykorzystać je w sposób właściwy do celów apostolskich Kościoła. Tak więc, współczesne media kształtują nowy rodzaj szeroko pojętej kultury, tworzą również nowy obraz świata, nową wrażliwość człowieka, nowy sposób postrzegania otaczającego świata, nowy język porozumiewania się, nowe symbole. Są też niejednokrotnie przyczyną powstawania nowych problemów etycznych.

Kościół musi zatem rozpoznawać tworzącą się rzeczywistość, by też w sposób sobie właściwy i na czas adresować we właściwej sobie formie odwieczne i zbawcze treści²³.

Ważnym elementem spojrzenia Kościoła na media staje się to, że jeszcze bardziej i niejednokrotnie Kościół zabiera głos w sprawie eskalacji scen przemocy w telewizji. Jest to głos, który jest troską o prawidłowy i wszechstronny rozwój młodego pokolenia, szczególnie dzieci. Kościół bowiem niejednokrotnie odgrywał i odgrywa bardzo istotną rolę mówiąc otwarcie i wprost o przemocy w mediach i jej destruktywnym wpływie na rozwój dzieci i młodzieży. Ogromny wpływ na obronę wartości ludzkiego życia, rodziny, społeczeństwa wywarło nauczanie św. Jana Pawła II, który w encyklikach, adhortacjach i swoich orędziach niejednokrotnie apelował do pracowników i producentów mediów, środków społecznego przekazu, by nie niszczyli rodziny. Św. Jan Paweł II widział poważny kryzys postaw wobec wartości moralnych, którego przejawy można dostrzec właśnie w treściach proponowanych przez media. Oznaką tegoż kryzysu jest nie co inne, ale przede wszystkim eskalacja obrazów przemocy, gwałtu, brutalności i poniżenia godności każdego człowieka.

Aby temu wszystkiemu zapobiec, Kościół radykalnie podkreśla, że „tamę przemocy w mediach może postawić jedynie powrót do świata wartości i do poszanowania zasad moralnych w przekazie oraz uznanie słusznych praw i godności człowieka” (*Inter mirifica*, 5)²⁴.

²³ Por. J. Chrapek, *Współczesne techniki komunikowania nowym wyzwaniem dla Kościoła*, w: red. tenże, *Kościół a środki społecznego przekazu*, Pallottinum, Warszawa 1990, s. 17.

²⁴ Por. A. Baczyński, *Źródła kryzysu współczesnej telewizji*, w: red. tenże, M. Drożdż, *Odpowiedzialność w mediach - od przypadku do celu*, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2012, s. 244-247.

BIBLIOGRAFIA

- ❖ Baczyński A., *Źródła kryzysu współczesnej telewizji*, w: red. tenże, M. Drożdż, *Odpowiedzialność w mediach-od przypadku do celu*, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2012.
- ❖ Chrapek J., *Współczesne techniki komunikowania nowym wyzwaniem dla Kościoła*, w: red. tenże, *Kościół a środki społecznego przekazu*, Pallottinum, Warszawa 1990.
- ❖ Jan Paweł II, Encyklika, O stałej aktualności posłania misyjnego *Redemptoris missio* (Rzym, 07. 12. 1990).
- ❖ Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Instrukcja duszpasterska „Aetatis novae” o przekazie społecznym w dwudziestą rocznicę ogłoszenia Instrukcji „Communio et progressio”*, Libreria Editrice Vaticana 1992.
- ❖ Sobór Watykański II, Dekret o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Pallottinum, Poznań 1968.
- ❖ Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*.